

МАРИЈА Д. САКАЧ
САША С. МАРКОВИЋ
МИА Р. МАРИЋ¹
УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ,
ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ СОМБОР

ОДНОС ТРАДИЦИОНАЛНЕ И САВРЕМЕНЕ ПОРОДИЦЕ У КОНТЕКСТУ АНАЛИЗЕ ДИМЕНЗИЈА ПОРОДИЧНОГ ЖИВОТА СТУДЕНАТА У ВОЈВОДИНИ

САЖЕТАК. Савремена породица пролази кроз фазу интензивних промена, које највећим делом произилазе из глобалних друштвених трансформација. Елементи традиционалне породичне организације још увек нису у потпуности превазиђени, мада се у све већој мери пред породицу постављају нови модели и обрасци понашања, које намећу савремени начин живота и модерно доба. Управо из тог разлога, основни циљ овог рада представља испитивање перцепције породице и породичног живота код студентске популације, путем анализе основних димензија породичног живота, које описују елементе традиционалног и савременог у актуелном породичном контексту. Узорак је чинило 504 студента. Скала димензија породичног живота, конструисана за потребе овог истраживања, показала је задовољавајуће метријске карактеристике. Резултати овог истраживања потврдили су полазне истраживачке претпоставке о томе да се актуелни породични контекст у коме одрастају млади одликује у извесној мери и карактеристикама традиционалних породичних вредности, али и да истовремено све више прима обележја модерне породице, која носи своје специфичности и одлике новог доба. Добијени налази имају значајне друштвене и педагошке импликације,

¹ marija.sakac@pef.uns.ac.rs, sasa.markovic@pef.uns.ac.rs, mia.maric@pef.uns.ac.rs

Рад је примљен 15. октобра 2017, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 14. марта 2018.

које се првенствено огледају на пољу расветљавања актуелног породичног окружења у коме млади одрастају и усвајају породичне вредности и норме понашања.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: традиционална и савремена породица; димензије породичног живота; студентска популација.

УВОД

Породица је изворна, примарна и најуниверзалнија друштвена група која подразумева синтезу више подсистема. Родитељи и деца, деца и деца, као и подсистеми који се формирају између деце и сваког родитеља, понаособ, су основне структуралне јединице породице. У оквиру сваког подсистема одвија се двосмерна интеракција која импликује одређене афективне везе, као најзначајније детерминанте у функционисању и формирању личности детета.

ТРАДИЦИОНАЛНИ ПОРОДИЧНИ ОДНОСИ – ПАТРИЈАРХАЛНА ПОРОДИЦА

Установа породице је у свом развоју пролазила кроз различите фазе које су показивале мањи или већи утицаји традиције у породичним односима. У традиционалним односима и вредностима подразумевају се односи и вредности карактеристични за патријархалну породицу (Luković, 2004). Патријархална породична традиција је један од најстаријих и најтрајнијих облика породичног функционисања и организовања. У складу са тим, неопходно је нагласити да је патријархални породични систем у претходним историјским периодима био доминантан. Он је уобличавао и изражавао свој утицај на васпитање младих. У њему се истиче фигура оца као врховног ауторитета. А то значи да се ауторитет оца беспоговорно прихвата и цени и да није, ни на који начин, подложен евалуацији. Ове и овакве одлике традиционалног породичног организовања и функционисања присутне су на европској историјској сцени, од античког доба до данашњих дана.

Упознавање породичних односа и васпитне климе у оквиру породице омогућава да се опсежно у васпитању детета сагледају њени васпитни приоритети и задаци (Georgas, 2003). Како је доминантно важећа улога припадала оцу, са социолошког и културног аспекта, у њој се у највећој мери огледа и традиционални породични систем. Јачању позиције и статуса улоге мушког пола доприносе и историјски контексти организовања целокупног

друштвеног система. У одређеним историјским моментима било је покушаја да се доминантном статусу оца и мушкарца супротстави владајућа позиција мајке у виду матријархата. Међутим, анализа историјских прилика потврђује да матријархат није овладао организацијом породичног система у значајнијем облику и обиму.

Иако се породична стремљења и циљеви, као и родитељска пракса обликују према културном концепту друштва, уочавају се и утицаји који иду у супротном смеру – од породице ка друштву (Sakač, 2011). С обзиром да је породица основна организациона јединица друштва, традиционална вредносна породична оријентација заступљена у породици и породичним односима има свој утицај и на друштво у целини.

Традиционалне историјске вредности Америке у прошлости су укључивале веру у Бога, молитву и Библију, што је великим делом представљало основу за друге националне традиције, као што су част, поштовање породице, етика вредног рада, апсолутне вредности добра и зла, пословног поштења, корисност лидерства, ступање у брак пре секса и пре рођења деце, те преузимање одговорности за сопствену породицу (Robbins, 1990).

ОДЛИКЕ САВРЕМЕНЕ ПОРОДИЦЕ

Модерна породица је последица свеопште индустријализације друштва. Од производне, породица се трансформисала у потрошачку друштвену групу (Milić, 1988). Савремено, постмодерно, глобално друштво обележава велика брзина промена, нестајање многих оријентира који су обликовали животе људи и породица (Vilić, 2011).

С обзиром на чињеницу да је породица основна јединица друштва, све промене у друштвеном систему, које се одвијају кроз развој друштва производних снага и друштвено-економских односа, одражавају се и на функционисање породице. Промене импликоване развојем друштва генеришу и промене у породици. Породица се прилагођава са мањим или већим успехом променама у друштву. Том приликом, у стабилним и интегрисаним породицама, нове друштвене навике и трендови се лакше прихватају и породица са новим развојним потенцијалима и могућностима ојачава своје ресурсе. Васпитна улога породице добија на снази и породица се потврђује као најзначајнији чинилац у социјализацији, и свестраном и целовитом васпитању детета.

У савременој породици се уочавају следеће карактеристике:

- аутономија у односу на остале области живота и рада;
- виши степен слободe чланова и њихова све израженија равноправност;
- слабљење породичне солидарности и повезаности њених чланова и
- јачање индивидуализма, егоизма и патологије (Milić, 1988).

Савремени човек налази се свакодневно на удару великог броја промена, које од њега, такође, захтевају брзу адаптацију и прихватање стилова и трендова у друштву који су до јуче били незамисливи.

Брачне нормe које су се саме по себи подразумевале и прихватале, све више уступају место новим облицима партнерских односа и стилова, што доводи до деинституционализације брака и слабљења породичних веза, као и до све чешће легитимних признања оних облика партнерских веза, којих донедавно на друштвеној сцени није ни било или су били усамљени примери.

Као најважније узроке декомпензације брака у савременом друштву, Миљичева (2001) наводи сексуалну револуцију 60-их година XX века, еманципацију жена и процес индивидуализације. Поменути чиниоци до темеља су уздрмали традиционалне породичне обрасце. Стога, иако отежано, а у неким друштвима и убрзано, продира нова породична парадигма која настоји да преузме доминацију над „превазиђеним“ породичним обрасцима.

Као најчешће импликације савремених друштвених кретања у породичним односима, Пуљиз (2005) истиче управо деинституционализацију брака, која надаље узрокује повећан број разведених, раширеност кохабитације, једнородитељских домаћинстава, домаћинстава хомосексуалних партнера са или без деце, као и домаћинстава у којима живи једна особа.

МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА

Основни циљ овог рада представља испитивање опажања и доживљаја породице и породичног живота код студентске популације, путем анализе основних димензија породичног живота, које описују елементе традиционалног и савременог у актуелном породичном контексту.

Узорак испитаника обухваћених истраживањем чинило је 504 студента сва четири смера Педагошког факултета Универзитета

у Новом Саду: учитељ, васпитач, дизајнер медија у образовању и библиотекар-информатичар.

		ФРЕКВЕНЦИЈА	ПРОЦЕНАТ%
Пол	женски	440	87.3%
	мушки	64	12.7%
СМЕР	учитељ	236	46.8%
	васпитач	164	32.5%
	библиотекар-информатичар	24	4.8%
	дизајнер медија у образовању	80	15.9%

ТАБЕЛА 1: КАРАКТЕРИСТИКЕ УЗОРКА. - SAMPLE CHARACTERISTICS.

Као основни инструмент за прикупљање података примењена је Скала димензија породичног живота, конструисана за потребе овог истраживања, а са циљем мерења перцепције основних аспеката породичног окружења код испитаника. Инструмент је показао задовољавајуће метријске карактеристике – поузданост субскала креће се у распону од 0,72 до 0,93, при чему су статистички значајне корелације међу факторима прилично ниског интензитета. Највиши степен поузданости имају субскеле Подржавајући стил родитељства (КМО=0,791; α =0,842), Равноправан однос међу родитељима (КМО=0,803; α =0,815) и Међусобна независност родитеља (КМО=0,756; α =0,792). Просечна поузданост скала износи α =0,76, док се репрезентативност креће у опсегу 0,69–0,74.

Факторска валидација почетног скупа од 40 варијабли, тј. ставки Скале димензија породичног живота, уз помоћ методе главних компоненти, показала је да инструмент мери шест димензија породичног живота, које су означене као:

- подржавајући стил родитељства (карактеристичне ставке: Са својим родитељима разговарам о свему, Родитељи ме увек подржавају у мојим одлукама, Проводим доста времена у разговору са својим родитељима и Својим родитељима могу да се поверим у сваком тренутку);
- равноправан (функционалан) однос међу родитељима (карактеристичне ставке: Отац преузима обавезе око кућних послова, Моји родитељи деле кућне послове и Отац се слаже да и мајка има неки хоби, који може да буде и ван куће);
- међусобна независност родитеља (карактеристичне ставке: Моја мајка понекад излази сама, Мој отац излази без мајке,

Мој отац сматра да жена треба да буде образована колико и мушкарац, Моја мајка самостално одлучује о трошењу новца);

- ограничавајући стил родитељства (карактеристичне ставке: Моји родитељи ограничавају време мојих излазака, Моји родитељи контролишу моје понашање и Сматрам да благо физичко кажњавање не треба изоставити из васпитања деце);
- патријархални односи у породици (карактеристичне ставке: Моја мајка проводи много времена у кући, Моја мајка се остварила на професионалном плану (-), Породица је највеће благо и У мојој породици отац има главну реч);
- конзервативност (Моја породица очекује да ћу се бавити породичним занимањем, Моји родитељи одобравају ванбрачни живот, Девојка у брак треба да уђе као девица и Жена има право на доношење одлуке о рађању/абортусу).

Према томе, називи димензија директно упућују на суштински садржај фактора, које региструју поједине субскеале упитника.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Дескриптивни статистички показатељи, односно фреквенције и процентуални удели одговора испитаника на Скали димензија породичног живота, говоре о следећим чињеницама које упућују на перцепцију и доживљај породичног контекста код испитаника.

Највеће слагање испитаника (80–90%) постигнуто је у оцени следећих тврдњи:

1. Породица је највеће благо. – 96% испитаника је оценило да је тачна;
32. Мојим родитељима је најважније да сам срећан. – 96% испитаника је оценило да је тачна;
7. Породични живот је најлепши. – 83,3% испитаника је оценило да је тачна;
17. Моја породица подржава мој начин живота. – 83,3% испитаника је оценило да је тачна;
20. Моја породица очекује да ћу се бавити породичним занимањем. – 83,3% испитаника је оценило да је нетачна;

30. Моји родитељи ограничавају време мојих излазака – 81% испитаника је оценило да је нетачна.

Нешто нижи ниво слагања постигнут је код наредних тврдњи (60–70%):

13. Моји родитељи управљају мојим животом. – 78,6% испитаника је оценило да је нетачна;

10. Моји родитељи су отворени за нове идеје. – 73,6% испитаника је оценило да је тачна;

25. Мојим родитељима могу да се поверим у сваком тренутку. – 73% испитаника је оценило да је тачна;

40. Девојка у брак треба да уђе као девица. – 73,6% испитаника је оценило да је нетачна;

24. Моја мајка је незадовољна својим положајем у кући. – 72% испитаника је оценило да је нетачна;

12. Отац се слаже да и мајка има неки хоби, који може да буде и ван куће. – 68% испитаника је оценило да је тачна;

23. Моја породица пружа отпор у реализацији мојих одлука. – 69,8% испитаника је оценило да је нетачна;

27. Моји родитељи су обавештени о мојим партнерским везама. – 67,5% испитаника је оценило да је тачна;

39. Жена има право на доношење одлуке о рађању/абортусу. – 64,3% испитаника је оценило да је тачна;

22. У мојој породици се заједнички доносе одлуке по многим питањима. – 62,7% испитаника је оценило да је тачна.

У следећим тврдњама је око половине испитаника (више од 50%, а мање од 60%) изразило слагање:

2. У мојој породици отац има главну реч (делимично тачно је изјавило 55,3% испитаника);

4. Отац чита новине или гледа ТВ, док мајка ради у кући (нетачно је изјавило 55,3% испитаника);

6. Мој отац излази без мајке (нетачно је изјавило 56,9% испитаника);

14. Отац преузима обавезе око кућних послова (делимично тачно је изјавило 51,6% испитаника);

15. Моја мајка понекад излази сама (нетачно је изјавило 51,6% испитаника);

18. Моја мајка се остварила на професионалном плану (делимично тачно је изјавило 50,8% испитаника);

34. Моји родитељи би одобрили и моју нетрадиционалну сексуалну оријентацију (нетачно је изјавило 58,7% испитаника);

35. Сматрам да благо физичко кажњавање не треба изоставити из васпитања деце (тачно је изјавило 52,4% испитаника);

36. У Србији је жена потчињена породици (делимично тачно је изјавило 52,0% испитаника);

38. Своју децу ћу васпитавати као што су мене васпитавали моји родитељи (тачно је изјавило 55,6% испитаника);

У следећим тврдњама је у суштини присутан висок степен сагласности са тврдњама:

29. Родитељи ме увек подржавају у мојим одлукама (тачно је изјавило 57,9% испитаника, а делимично тачно 40,5% испитаника);

31. Обичаје и породичну традицију преузећу од своје породице (тачно је изјавило 50,0% испитаника, делимично тачно је изјавило 40,5%);

26. Проводим доста времена у разговору са својим родитељима (тачно је изјавило 43,5%, а делимично тачно 42,7% испитаника).

Извод из матрице склопа анализе главних компоненти упућује на то да су корелације међу изолованим факторима прилично ниске. Негативна повезаност је утврђена између фактора Равноправан однос међу родитељима и Међусобна независност родитеља ($r=-0,316$). Подржавајући стил родитељства је позитивно повезан са димензијом Равноправан однос међу родитељима ($r=0,302$) и са димензијом Ограничавајући стил родитељства ($r=0,224$). Подржавајући стил родитељства је негативно повезан са фактором Међусобна независност родитеља ($r=-0,229$). Димензије Равноправан однос међу родитељима и Ограничавајући стил родитељства су позитивно повезане ($r=0,188$). Међусобна независност родитеља је негативно повезана са фактором Конзервативност ($r=-0,206$). Ограничавајући стил родитељства и Патријархални односи у породици су позитивно повезани ($r=0,222$).

Позитивно су повезани и Патријархални односи у породици и фактор Конзервативност ($p=0,184$).

Анализа дистрибуција скорова је показала да испитаници имају нормалну дистрибуцију на варијаблама Равноправан однос међу родитељима и Конзервативност.

Асиметричност у десно (већа концентрација нижих скорова) је опажена за варијабле Подржавајући стил родитељства и Ограничавајући стил родитељства.

Асиметричност у лево (већа концентрација високих скорова) је опажена за варијабле Међусобна независност родитеља и Патријархални односи у породици.

	КОЛМОГОРОВ-СМИРНОВ ^а			СКЈУНИС		КУРТОСИС	
	STATISTIK	DF	P	STATISTIK	SE	STATISTIK	SE
1. ПОДРЖАВАЈУЋИ СТИЛ РОДИТЕЉСТВА	.095	126	.007	1.231	.216	2.124	.428
2. РАВНОПРАВАН ОДНОС МЕЂУ РОДИТЕЉИМА	.035	126	.200*	.051	.216	-.019	.428
3. МЕЂУСОБНА НЕЗАВИСНОСТ РОДИТЕЉА	.080	126	.046	-.635	.216	.022	.428
4. ОГРАНИЧАВАЈУЋИ СТИЛ РОДИТЕЉСТВА	.132	126	.000	.772	.216	.457	.428
5. ПАТРИЈАРХАЛНИ ОДНОСИ У ПОРОДИЦИ	.090	126	.015	-.524	.216	-.402	.428
6. КОНЗЕРВАТИВНОСТ	.049	126	.200*	-.205	.216	-.222	.428

ТАБЕЛА 2: ПОКАЗАТЕЉИ НОРМАЛНОСТИ ДИСТРИБУЦИЈЕ. – NORMALITY OF DISTRIBUTION.

Легенда:

а. Лилифорсова корекција значајности, * нормална дистрибуција

ДИСКУСИЈА

Резултати овог истраживања највећим делом су потврдили полазне истраживачке претпоставке о томе да се актуелни породични контекст у коме млади одрастају одликује у извесној мери како карактеристикама традиционалних породичних вредности тако и да истовремено све интензивније поприма обресе и преузима обележја модерне породице, која носи своје посебности и особине модерне цивилизацијске ере.

Налази добијени овим истраживањем имају значајне социо-психолошке и педагошке импликације, које се првенствено огледају у сфери описивања и објашњавања деловања актуелног породичног окружења у коме млади одрастају и усвајају различите породичне вредности и одговарајуће норме понашања.

Дистрибуције одговора на појединим ставкама Скале породичног живота већ на први поглед упућују на чињеницу да огромна већина испитаника изузетно позитивно вреднује, како значај породице и породичног живота генерално, тако и своје лично породично окружење, истичући да је породица највеће благо, да је породични живот нешто најлепше, те да је родитељима испитаника најважнија срећа њихове деце, да њихова породица негује поверење, подржава начин живота испитаника и да ни у ком смислу не ограничава слободу деце.

Оваква идеализација породичног живота упућује нас на то да испитаници у највишој мери позитивно оцењују своје породично окружење и високо вреднују породицу генерално, било да се ради о традиционалној или модерној породици (Georgas, 2003; Luković, 2004). Ово се може тумачити и обухваћеним узорком младих испитаника који се школују за хуманистичка занимања, односно, за професије из подручја васпитања и образовања, од којих се очекује да захваљујући личним особинама, али и садржајима које изучавају, разумеју значај и улогу породичног живота јединке.

Када је реч о одредници традиционализма-модернизма у породичном контексту, преглед учесталости одговора на појединим ставкама упућује нас на то да су у приближно подједнакој мери код испитаника заступљене одлике традиционалног породичног окружења, са једне стране, и карактеристике савремене породице и модерних вредности, са друге.

Наведени налаз нам на најбољи начин потврђује чињеницу да се актуелна породица налази на извесној врсти прекретнице, у којој традиционалне вредности и начини породичног организовања још увек нису у потпуности напуштени, док се у све већој мери појављују нови начини функционисања породице, модерне породичне вредности и нови захтеви који се постављају пред све чланове породице (Luković, 2004; Milić, 2001; Sakač, 2011; Vilić, 2011).

Дистрибуција резултата испитаника на појединачним димензијама породичног живота такође потврђује описану избалансираност и равнотежу елемената традиционалног и модерног у породичном животу студентске популације. На страни која описује модерну породицу налазе се високи скорови на димензијама Равноправан однос међу родитељима, Подржавајући стил родитељства и Међусобна независност родитеља, а нижи скорови на димензијама Конзервативност, Ограничавајући стил родитељ-

ства и Патријархални односи у породици, док се на страни која приказује традиционалну породицу налазе виши скорови на димензијама Конзервативност, Ограничавајући стил родитељства и Патријархални односи у породици, а нижи на димензијама Равноправан однос међу родитељима, Подржавајући стил родитељства и Међусобна независност родитеља.

Тако приближно подједнак број испитаника стил родитељства у својој породици описује као изразито ограничавајући, односно изразито попустљив и ови изразити екстремни су оцењени нижим вредностима, те се може закључити да актуелно породично васпитање у обзир узима равнотежу традиционалних и модерних породичних принципа и образаца понашања, коју одликује баланс и удруживање извесних правила која се намећу детету и слободних избора који се налазе пред дететом (Sakač, 2011; Vilić, 2011).

И односи у породици и породичне вредности су прилично избалансиране, те је приближно подједнак број испитаника известио о присуству патријархалних односа и међусобне независности родитеља, што је оцењено углавном вишим вредностима, односно о равноправном односу међу родитељима и конзервативним начелима која владају у породици, који су оцењени претежно средњим вредностима.

Према томе, може се закључити да актуелно породично окружење у коме одрастају млади истовремено подстиче самосталност чланова породице у одређеним аспектима, као и упућеност чланова породице једних на друге, у смислу пружања помоћи и подршке, што је, по свему судећи, идеална комбинација (Luković, 2004; Sakač, 2011; Vilić, 2011).

И породичне вредности се крећу у правцу успостављања равнотеже између строго конзервативних и потпуно либералних начела, што такође представља наду за правилно позиционирање младих у свету напуштених идеала и нарушених етичких норми понашања (Milić, 2001).

Битно је истаћи да су изоловане димензије породичног живота повезане у нижој мери, те да је равноправан однос међу родитељима истовремено у нижој позитивној вези са међусобном упућеношћу родитеља једних на друге, подржавајућим, као и ограничавајућим стилем васпитања. Конзервативност је позитивно повезана са ограничавајућим стилем родитељства и патријархалним односима у породици, који су такође повезани и међусобно, а у негативној је вези са независношћу родитеља.

И описана испреплетаност димензија породичног живота упућује на постојање сложене мреже традиционалних и модерних породичних релација, образаца понашања, стилова васпитања и вредности, што се све даље уклапа у контекст рађања модерне породице, пред којом су бројни нови изазови и прекретнице проузроковане будућим интензивним друштвеним променама, које карактеришу савремено високотехнолошко друштво.

ЗАКЉУЧАК

Налази добијени спроведеним истраживањем потврдили су чињеницу да се савремена породица налази у фази значајне прекретнице, коју карактерише истовремено присуство старих, традиционалних вредности и модерних породичних принципа. У таквим условима посебно је изражен ризик од свеопште социјалне конфузије и довођења у питање основних начела и вредности које треба да заступа породица.

Овакви резултати посебно су значајни за све стручњаке који активно суделују у процесу васпитања и образовања младих генерација и будућих нараштаја, с обзиром на чињеницу да се све промене кроз које пролази породична заједница, као основна јединица друштва, директно одражавају на развој и психосоцијално сазревање популације деце и младих, која истовремено спада у категорију најосетљивијих чланова породице.

**ПРИЛОГ БР. 1 – СКАЛА ДИМЕНЗИЈА ПОРОДИЧНОГ ЖИВОТА.
SCALE OF DIMENSIONS OF FAMILY LIFE.**

Тврдње	Тачно	Делимично тачно	Нетачно
1. Породица је највеће благо.			
2. У мојој породици отац има главну реч.			
3. Моја мајка самостално одлучује о трошењу новца.			
4. Отац чита новине или гледа ТВ, док мајка ради у кући.			
5. Моји родитељи контролишу моје понашање.			
6. Мој отац излази без мајке.			
7. Породични живот је најлепши.			
8. Моји родитељи одобравају ванбрачни живот.			
9. Мој отац сматра да жена треба да буде образована колико и мушкарац.			
10. Моји родитељи су отворени за нове идеје.			
11. Волео-ла бих да имам живот какав имају моји родитељи.			

12. Отац се слаже да и мајка има неки хоби, који може да буде и ван куће.			
13. Моји родитељи „управљају“ мојим животом.			
14. Отац преузима обавезе око кућних послова.			
15. Моја мајка понекад излази сама.			
16. У мојој породици влада хармонија.			
17. Моја породица подржава мој начин живота.			
18. Моја мајка се остварила на професионалном плану.			
19. Моји родитељи деле кућне послове.			
20. Моја породица очекује да ћу се бавити „породичним“ занимањем.			
21. Моја мајка проводи много времена у кући.			
22. У мојој породици се заједнички доносе одлуке по многим питањима.			
23. Моја породица пружа отпор у реализацији мојих одлука.			
24. Моја мајка је незадовољна својим положајем у кући.			
25. Мојим родитељима могу да се поверим у сваком тренутку.			
26. Проводим доста времена у разговору са мојим родитељима.			
27. Моји родитељи су обавештени о мојим партнерским везама.			
28. Са мојим родитељима разговарам о свему.			
29. Родитељи ме увек подржавају у свим мојим одлукама.			
30. Моји родитељи ограничавају време мојих излазака.			
31. Обичаје и породичну традицију преузећу од моје породице.			
32. Мојим родитељима је најважније да сам срећан-а.			
33. Мајка о свему мора да обавести оца.			
34. Моји родитељи би одобрили и моју нетрадиционалну сексуалну оријентацију.			
35. Сматрам да благо физичко кажњавање не треба изоставити из васпитања деце.			
36. У Србији је жена потчињена породици.			
37. Припадници ЛГБТ популације су болесни.			
38. Своју децу ћу васпитавати као што су мене васпитавали моји родитељи.			
39. Жена има право на доношење одлуке о рађању/абортусу.			
40. Девојка у брак треба да уђе као девица.			

- ЛИТЕРАТУРА Georgas, J. (2003). Family: Variations and changes across cultures. In: D. Dinnel, S. Hayes, & D. Sattler, *Online Readings in Psychology and Culture*, (3–13). Bellingham, Washington USA: Center for Cross-Cultural Research, Western Washington University.
- Luković, I. (2004). *Odnosi i vrednosti u porodičnom vaspitanju dece: između tradicionalizma i modernizma*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
- Milić, A. (1988). *Rađanje moderne porodice*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Milić, A. (2001). *Sociologija porodice – kritike i izazovi*. Beograd: Čigoja štampa.
- Puljiz, V., Bežovan, G., Sućur, Z. i Zrinščak, S. (2005). *Socijalna politika*. Zagreb: MFIZ.
- Robbins, D. (1990). *What do they Mean by Traditional Values?* Pristupljeno 9. novembra 2016. na [http:// www.victorios.org/tradvalu.htm](http://www.victorios.org/tradvalu.htm).
- Sakač, M. (2011). Tradicionalna vrednosna orijentacija i vaspitanje mladih. Međunarodni naučni skup *Škola kao činilac razvoja nacionalnog i kulturnog identiteta i proevropskih vrednosti: Obrazovanje i vaspitanje – tradicija i savremenost*, Ja-godina, 15–16. aprila.
- Vilić, D. (2011). Porodica u kontekstu savremenih društvenih promjena. *Sociološki diskurs*, 1(2), 21–43.

MARIJA D. SAKAČ
SAŠA S. MARKOVIĆ
MIA R. MARIĆ
UNIVERSITY OF NOVI SAD
FACULTY OF PEDAGOGY

SUMMARY

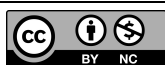
THE RELATION BETWEEN TRADITIONAL AND MODERN FAMILY
IN THE CONTEXT OF ANALYZING THE DIMENSIONS
OF FAMILY LIFE OF STUDENTS IN VOJVODINA

A family is the original, primary, and the most universal social group, which implies the synthesis of several subsystems. Parents and children, children and children, as well as subsystems that are formed between children and each parent, are, in particular, the basic structural units of the family. Within each subsystem there is a two-way interaction that implies certain affective relationships, as the most important determinants in the functioning and formation of a child's personality. In its development, a family goes through the different phases that are marked by a lesser or greater influence of

tradition in family relations. Traditional relationships and values include those characteristic of a patriarchal family. Modern family is a consequence of the general industrialization of society. From the production, a family is transformed into a consumer social group. Modern, postmodern, global society marks the high rate of change, the disappearance of many orientations that shaped the lives of people and families.

A modern family goes through a phase of intensive changes, mostly due to the global social transformations. Elements of a traditional family organization are still not fully overcome, although new models and patterns of behavior imposed by the modern lifestyle and the modern era are present. For this reason, the main goal of this study was to examine the perceptions of family and family life of student population through analysis of the basic dimensions of family life, describing elements of traditional and modern in the current family context. The sample consisted of 504 students. The Scale of family life dimensions, designed for the purposes of this study, has shown satisfactory psychometric characteristics. The results of this study confirmed the initial research hypotheses that the current family context in which youth is growing up is characterized in a certain extent by characteristics of traditional family values, but at the same time, by characteristics of the modern family as well, with the characteristics of the new era. In such conditions, the risk of general social confusion and questioning of the basic principles and values that a family should represent are particularly prominent. These findings have significant social and pedagogical implications, which are primarily reflected in the current family environment in which young people grow up and adopt family values and norms of behavior.

KEYWORDS: traditional and contemporary family; the dimensions of family life; the student population.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons

Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 |

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).